

UDK: 347.772(497.5)

341:347.772

Pregledni znanstveni članak

NOVINE U ZAŠTITI OZNAKA ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA NA OBRRTNIČKIM I INDUSTRIJSKIM PROIZVODIMA NA PODRUČJU EUROPSKE UNIJE

dr. sc. Tea Hasić, docentica

Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

thasic@unipu.hr

SAŽETAK

Dana 16. studenoga 2023. godine, stupila je na snagu Uredba (EU) 2023/2411 o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode kojom se uspostavlja regionalni (EU) sustav zaštite zemljopisnih oznaka primijenjenih na obrtničkim i industrijskim proizvodima. Time je ukinuto višedesetljetno diskriminatorno rješenje prema kojem je sustav registracije zemljopisnih oznaka na EU razini bio rezerviran isključivo za prehrambene i poljoprivredne proizvode te za vina i žestoka alkoholna pića. Iako je Uredba već stupila na snagu, rok za uspostavu okvira za njezino funkcioniranje - kako na EU razini, tako i na razini država članica - je 1. prosinca 2025. godine.

Cilj rada je prikazati tijek budućeg registarskog postupka (kako na nacionalnoj, tako i na EU razini) te istaknuti mjere koje je do 1. prosinca 2025. godine neophodno implementirati kako bi sustav mogao funkcionirati u praksi. Pritom će se istaknuti i komentirati pojedina rješenja kojima se odstupa od ranije uspostavljenog (paralelnog) sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka za poljoprivredne i prehrambene proizvode. U konačnici, navest će se predvidivi benefiti nove regulative, kako za proizvođače uglavnom tradicijskih neprehrambenih proizvoda, tako i za potrošače, a posljedično i za lokalne zajednice. Ipak, upozorit će se na pojedine odredbe čija bi primjena mogla izazvati probleme ili neželjene učinke u praksi.

Ključne riječi: *oznake zemljopisnog podrijetla; tradicijski proizvodi; obrtnički i industrijski proizvodi; Uredba (EU) 2023/2411*

ABSTRACT

On 16 November 2023 Regulation (EU) 2023/2411 on the protection of geographical indications for craft and industrial products entered into force, establishing a regional (EU)

system for protection of geographical indications applied on crafts and industrial products. Respective Regulation has abolished the favoring treatment of geographical indications for agricultural products, foodstuffs, wines and spirits which have enjoyed the exclusive right to be registered at the EU level, for decades. Though the Regulation (EU) 2023/2411 has already entered into force, the deadline for establishing a framework for its implementation in practice is December 1, 2025.

The aim of the paper is to present the registration procedure in detail (both – on national and the EU level) as well as to highlight measures that have to be implemented before December 1, 2025. A special review will be given upon solutions that depart from the previously established system for the protection of geographical indications for agricultural products and foodstuffs. Finally, the foreseeable benefits of the new regulation are going to be discussed from different stakeholders' perspectives. However, special attention will be drawn to certain provisions that are expected to cause problems or unwanted effects in practice.

Keywords: *protected geographical indications; traditional products; craft and industrial products; Regulation (EU) 2023/2411*

1. UVOD

Dana 16. studenoga 2023. godine stupila je na snagu *Uredba (EU) 2023/2411 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. godine o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode i izmjeni uredbi (EU) 2017/1001 i (EU) 2019/1753* (OJ L 2023/2411, 27.10.2023, dalje u tekst: *Uredba (EU) 2023/2411*) čija primjena započinje 1. prosinca 2025. godine. Ovom je Uredbom, na razini EU-a, uspostavljen jedinstveni sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim proizvodima, čime je dokinuto diskriminatorno rješenje prema kojem su se, na razini EU-a, mogle štititi samo zemljopisne oznake primjenjive na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima i žestokim alkoholnim pićima, dok su se nazivi neprehrambenih proizvoda mogli štititi kao zemljopisne oznake (odnosno, *sui generis* prava intelektualnog vlasništva) u tek 16 država članica EU-a. Kako su zemljopisne oznake teritorijalna prava intelektualnog vlasništva – što znači da im se zaštita osigurava isključivo na onom području za koje je nadležno tijelo pri kojem su registrirane – zaštitu nacionalnih zemljopisnih oznaka nije bilo moguće osigurati na jedinstvenom tržištu EU-a. Ovakav pravni okvir sputavao je investiranje u proizvodnju obrtničkih i industrijskih proizvoda čiji su kvaliteta ili ugled izravna ili dominantna posljedica njihovog zemljopisnog podrijetla - pri čemu je redovito riječ o visokokvalitetnim, tradicijskim proizvodima. Posljedično, brojne su obrtničke radionice *zauvijek zatvorile svoja vrata*, uslijed čega su mnoge tradicijske proizvodne tehnike *pale u zaborav*, a lokalno stanovništvo ostalo bez posla i izvora prihoda što je pridonijelo njihovom iseljavanju u razvijenije (u pravilu urbane) sredine.

Kako bi se spriječile (ili barem ublažile) navedene negativne posljedice, Uredbom (EU) 2023/2411 uspostavlja se jedinstveni sustav za registraciju zemljopisnih oznaka za obrtničke i industrijske proizvode na EU razini. Pritom, zemljopisne oznake registrirane na EU razini, uživaju zaštitu od kopiranja, imitiranja i evociranja na području svih država članica EU-a, a zahvaljujući međunarodnom sporazumu o zaštiti zemljopisnih oznaka kojem je pristupila EU¹⁶ te multilateralnim i bilateralnim sporazumima koje EU sklapa sa trgovinskim partnerima,¹⁷ određene zemljopisne oznake registrirane na razini EU-a stječu pravo na zaštitu i izvan granica EU-a. Očekuje se da će sustav uspostavljen Uredbom (EU) 2023/2411 potaknuti ulaganja u (uglavnom) tradicijske obrtničke i industrijske proizvode čiji su kvaliteta, osobita svojstva ili ugled u potpunosti ili u značajnoj mjeri determinirani njihovim zemljopisnim podrijetlom. Naime, isključivanjem kopija i imitacija s tržišta, ali i osiguranjem povećane vidljivosti autentičnih proizvoda (zahvaljujući jedinstvenom logu kojim se označavaju proizvodi čiji su nazivi registrirani kao zemljopisne oznake na razini EU-a) stvara se jedinstvena tržišna niša za autohtone proizvode. Odobrena registracija zemljopisne oznake svojevrsno je jamstvo potrošačima o iznimnoj kvaliteti, specifičnim svojstvima ili visokom ugledu proizvoda – što, u pravilu, pozitivno utječe na potražnju za navedenim proizvodima, uslijed čega raste i njihova tržišna cijena. Posljedično, očekuje se zadržavanje (pa i povećanje) proizvodnje autohtonih proizvoda na izvornim lokalitetima (na koje upućuju zemljopisne oznake) što bi trebalo doprinijeti ne samo zadržavanju lokalnog stanovništva u (uglavnom) ruralnim ili slabije razvijenim sredinama koje obiluju tradicijskim proizvodima, već i očuvanju tradicijskih proizvodnih tehnika koje predstavljaju važan segment kulturnog identiteta i kulturne baštine lokalnih zajednica – što može značajno doprinijeti razvoju turizma na dobrobit lokalnih zajednica u cjelini.¹⁸

Cilj rada je prikazati, i kritički se osvrnuti na, najvažnije novine koje će zahvaljujući Uredbi (EU) 2023/2411 biti u primjeni od 1. prosinca 2025. godine. Pritom će se posebice istaknuti ona rješenja po kojima se ovaj sustav razlikuje od sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka za poljoprivredne i prehrambene proizvode te vina i žestoka alkoholna pića – a koji je konsolidiran usvajanjem *Uredbe (EU) 2024/1143 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. godine o zemljopisnim oznakama za vina, žestoka alkoholna pića i poljoprivredne proizvode* (OJ L 2024/1143, 23.4.2024.) koja je stupila na snagu 13. svibnja 2024. godine (dalje u tekstu: *Konsolidirana uredba za poljoprivredne proizvode, vina i žestoka alkoholna pića*). Prethodno će se prikazati različiti koraci (prvenstveno studije i javne konzultacije) koji su prethodili

¹⁶ Po usvajanju *Odluke Vijeća (EU) 2019/1754 od 7. listopada 2019. godine o pristupanju Europske unije Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla* (OJ L 271/19) Europska unija pristupila je Ženevskom aktu 26. studenoga 2019. godine, polaganjem isprave o pridruživanju pri *Svjetskoj organizaciji za intelektualno vlasništvo* (dalje: WIPO – skraćeno od engl. naziva *World Intellectual Property Organization*). Ženevski akt na Lisabonski sporazum o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla (engl. *Geneva Act of The Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications*, OJ L 271/15) stupio je na snagu 26. veljače 2020. godine.

¹⁷ Primjerice, *Sporazum između Europske unije i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području oznaka zemljopisnog podrijetla i njihovoj zaštiti* (OJ L 408 I, 4.12.2020.).

¹⁸ Više o ciljevima koje se Uredbom (EU) 2023/2411 želi ostvariti, vidjeti na: EUIPO (2025).

usvajanju Uredbe (EU) 2023/2411. U zaključku rada, sumirat će se najznačajnije novine analizirane regulative, istaknut će se benefiti koji se očekuju kako za proizvođače, tako i za potrošače te lokalne (uglavnom ruralne) zajednice, ali će se upozoriti i na potencijalne probleme, te neželjene učinke, do kojih bi moglo doći prilikom primjene nove regulative u praksi.

2. TIJEK USVAJANJA UREDBE (EU) 2023/2411

U poglavlju broj 2. najprije će se ukratko (kroz potpoglavlje 2.1.) prikazati sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima i žestokim alkoholnim pićima (primjenjiv i razvijan desetljećima na razini EU-a) budući da je upravo ovaj sustav poslužio kao *model* po uzoru na kojeg je uspostavljen sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim proizvodima na razini EU-a. Zatim će se (u potpoglavlju 2.2.) navesti ključne radnje koje su prethodile usvajanju Uredbe (EU) 2023/2411. Radi jednostavnijeg praćenja teksta, radnje poduzete u periodu od 2013. do 2019. godine bit će označene kao „faza 1“, dok će radnje poduzete u periodu 2020. do 2023. godine biti označene kao „faza 2“.

2.1. Sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima i žestokim alkoholnim pićima

Nakon što je 1970. godine uspostavila sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na vinima, 1989. godine sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na žestokim alkoholnim pićima, Europska unija je 1992. godine uspostavila sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.¹⁹ Naime, Europska unija obiluje tradicijskim proizvodima, posebice sirevima, šunkama, pršutima, vinima, žestokim alkoholnim pićima i sl. koji kako u Europi, tako i u inozemstvu, uživaju izniman ugled zbog posebnih svojstava ili visoke kvalitete koju potrošači redovito dovode u vezu s njihovim zemljopisnim podrijetlom. Uobičajeno se zemljopisno podrijetlo navodi i u nazivima navedenih proizvoda (npr. Parmigiano Reggiano – za sir specifičnih svojstava iz okolice grada Parme, u Italiji), ali je moguće i da se tradicijski naziv određenog proizvoda, iako ne sadrži zemljopisni pojam, u svijesti potrošača započne poimati kao naziv za proizvode posebnih svojstava koji dolaze s određenog zemljopisnog

¹⁹ Iako su navedeni sustavi bili regulirani različitim uredbama te fragmentirani na tri „podsustava“ (za zaštitu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, za zaštitu vina te za zaštitu žestokih alkoholnih pića) 2024. godine usvojena je Uredba (EU) 2024/1143 kojom su navedeni sustavi konsolidirani u jedinstven sustav za zaštitu poljoprivrednih proizvoda, vina i žestokih alkoholnih pića. Prema: European Commission (2015, 7) glavni cilj ovog sustava je promicanje kvalitete proizvoda u prehrambenom lancu, očuvanje tradicijskog znanja te poticanje zapošljavanja u ruralnim područjima. Krajem travnja 2014. godine na razini EU-a u odgovarajućim registrima zemljopisnih oznaka bilo je registrirano 336 naziva žestokih pića, 1577 naziva vina i 1184 naziva prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda, a procijenjena vrijednost prodaje za zemljopisne oznake EU-a u 2010. godini iznosila je 54,3 milijarde eura, uključujući 11,5 milijardi eura izvozne prodaje (15 % izvoza prehrambene industrije EU-a). Prema: European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (2024, 1) tijekom 2023. godine pred Europskom komisijom registrirana je tri tisuće petstota zemljopisna oznaka, a procijenjena prodajna vrijednost proizvoda označenih zemljopisnih oznakama iznosila je 74,76 milijarde eura.

lokaliteta. Primjerice, iako „feta“ nije zemljopisni pojam, Europski sud ocijenio je da prosječni potrošač s područja EU-a navedeni termin vezuje uz meki, slani, bijeli sir koji dolazi iz Grčke, čime je potvrđeno da se navedeni termin može registrirati kao zemljopisna oznaka pred Europskom komisijom.²⁰

Za navedeni sustav, uspostavljen na razini Europske unije, specifično je razlikovanje između zaštićenih oznaka izvornosti (dalje u tekstu: PDO - skraćeno od engl. *protected denomination of origin*) i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla (dalje u tekstu: PGI - skraćeno od engl. *protected geographical indication*). Iako PDO i PGI nakon registracije pred Europskom komisijom (kojoj je prethodila registracija na nacionalnoj razini) na području cijele Europske unije uživaju isti nivo zaštite – tj. apsolutnu zaštitu,²¹ znatno je teže registrirati PDO oznaku. Naime, da bi se naziv proizvoda mogao štititi kao PDO potrebno je dokazati da postoji objektivna, empirijski dokaziva veza, između lokaliteta i specifičnih svojstava ili kvalitete proizvoda (npr. specifičan okus zbog specifičnog saliniteta tla) te da su sve faze proizvodnog postupka provedene na navedenom lokalitetu. Za registraciju PGI oznake, dovoljno je dokazati da u svijesti potrošača proizvod uživa ugled iz razloga što dolazi iz određenog zemljopisnog područja (nije potrebno dokazati da takav proizvod zaista ima posebna svojstva ili kvalitetu zbog svojeg zemljopisnog porijekla) te je dovoljno da se jedna faza proizvodnog procesa odvija na definiranom zemljopisnom lokalitetu.²² Ovakvo razlikovanje (na PDO i PGI) uglavnom se ne primjenjuje u ostalim državama (preko stotinu) koje su zemljopisne oznake odlučile štititi kao specifična *sui generis* prava intelektualnog vlasništva – već je, u pravilu, dovoljno da proizvod uživa ugled zbog toga što dolazi s određenog lokaliteta kako bi se njegov naziv mogao

²⁰ Europski sud: spojeni predmeti C-465/02 i C-466/02, Savezna Republika Njemačka i Kraljevina Danska protiv Europske zajednice, 25.10.2005. U navedenom je predmetu Europski sud ocijenio da pojam „feta“ nije generički pojam te da zadovoljava uvjete za zaštitu kao oznaka izvornosti.

²¹ Tzv. apsolutna zaštita štiti od kopiranja, imitiranja, ali i evociranja – što znači da se naziv proizvoda koji je registriran kao zemljopisna oznaka neće moći koristiti na konkurentskim proizvodima, čak niti ako bi se koristio na način koji kupce ne dovodi u zabludu glede porijekla proizvoda. Primjerice, kada je na mekom, bijelom, slanom siru naznačeno da je riječ o siru „tipa Feta“ ili o siru izrađenom „po uzoru na Feta sir“ - potrošačima se daje do znanje da nije riječ o „originalnom“ feta siru proizvedenom u Grčkoj, već je riječ o siru koji mu nalikuje. Međutim, ovakvo postupanje, posebice ako je dugotrajno te se primjenjuje na proizvodima lošije kvalitete, može narušiti ugled „originalnog“ feta sira. Upravo iz ovog razloga, registrirane zemljopisne oznake zaštićene su i od ovakvih postupanja (koja ne ovise o dovođenju potrošača u zabludu), a takav se opseg zaštite naziva apsolutnom zaštitom. Za razliku od apsolutne zaštite kakva se nudi kroz *sui generis* sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka koji su danas uspostavljeni u preko 110 zemalja svijeta (primjerice, u svim državama bivše SFRJ, u gotovo svim državama bivšeg SSSR-a, u brojnim državama dalekog istoka kao što su: Kina, Indonezija, Indija, Pakistan, Malezija, Tajland, Južna Koreja, Bangladeš, Kambodža, Vijetnam, u brojnim državama s područja Južne Amerike – npr. Brazil, Peru, Kolumbija, Čile te u brojnim državama s područja i Afrike) sustavi uspostavljeni u tzv. zemljama *Novog Svijeta* (npr. u SAD-u, Australiji te Novom Zelandu) u kojima se zemljopisni nazivi proizvoda štite kao žigovi (kolektivni ili certifikacijski) ili primjenom pravila o suzbijanju nelojalne konkurencije, nude tek relativnu zaštitu – što znači da će se uporaba zemljopisnog naziva na konkurentskim proizvodima moći zabraniti tek ukoliko postoji opasnost od dovođenja potrošača u zabludu ili glede narušavanja tržišne utakmice. Više o opsegu zaštite koji se zaštićenim nazivima pruža kroz sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka te sustave za zaštitu žigova, vidjeti u: Rački Marinković (2015, 665-692).

²² Ipak, kada je riječ o vinima, zahtijeva se da barem 85% grožđa koje se koristi u proizvodnji vina dolazi iz zemljopisnog područja koje je definirano specifikacijom prilikom zaštite oznake zemljopisnog podrijetla. Dakle, nije dovoljno da se grožđe tek procesuiru u području definiranom specifikacijom.

štititi kao zemljopisna oznaka, pri čemu nije nužno da se sve proizvodne faze odvijaju na navedenom lokalitetu.²³

EU sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, ali i vina te žestokih alkoholnih pića, pokazao se veoma uspješnim u praksi. Prije svega, brojnim proizvodima porasla je cijena na tržištu nakon što je njihov naziv registriran kao PDO ili PGI,²⁴ a osim cijene porasla je i potražnja za navedenim proizvodima.²⁵ Sama registracija ne dovodi izravno do navedenih pozitivnih ekonomskih učinaka, već je registracija (uz prateće marketinške aktivnosti) doprinijela rastu ugleda proizvoda što se reflektiralo na ekonomske rezultate. Naravno da je ulaganje u marketinške aktivnosti moguće i bez registracije zemljopisne oznake, ali tada prijete opasnost da će od ulaganja u marketinške aktivnosti imati koristi i oni koji kopiraju ili imitiraju naziv proizvoda, a protiv kojih se (kada zemljopisna oznaka nije zaštićena) veoma teško boriti. Ukoliko bi se kroz duži vremenski period nezaštićena zemljopisna oznaka koristila na proizvodima lošije kvalitete, negativan učinak ubrzo bi se reflektirao kako u cijenama tako i u potražnji za originalnim proizvodom. Praksa je pokazala kako imidž *branda* (odnosno zemljopisne oznake kojom se označavaju visokokvalitetni proizvodi s određenog lokaliteta) često doprinosi imidžu cijelog lokaliteta na kojem se navedeni proizvod proizvodi, što izravno utječe na razvoj ugostiteljske i turističke ponude te na revitalizaciju i depopulaciju u pravilu ruralnih područja.²⁶ Štoviše, mnogi proizvodi koji uživaju ugled lokalno, a nisu bili poznati u ostatku EU, počeli su se nuditi na

²³ Ovakvo definiranje zemljopisnih oznaka proizlazi iz članka 22. st. 1. *Ugovora o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva* (dalje u tekstu: Sporazum TRIPS - što je akronim naziva na engl. jeziku: *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*) koji je obvezujuć za sve države članice Svjetske Trgovinske Organizacije (dalje u tekstu: WTO – skraćeno od naziva na engl. jeziku *World Trade Organisation*). Naime, prema čl. 22. st. 1. Sporazuma TRIPS, zemljopisne su oznake one oznake koje ukazuju da proizvod dolazi s određenog zemljopisnog područja te upravo iz navedenog razloga ima određenu kvalitetu, specifična svojstva ili **ugled**. Dakle, prema Sporazumu TRIPS nije potrebno dokazati da su specifična svojstva ili kvaliteta proizvoda uzrokovani njegovim zemljopisnim porijeklom, već je dovoljno dokazati da proizvod koji dolazi s određenog zemljopisnog podrijetla uživa ugled među potrošačima – temeljem čega stječe pravo na zaštitu.

Ovdje valja napomenuti kako se, na razini EU-a, žestoka alkoholna pića štite samo kao zemljopisne oznake (engl. Geographical Indications – skraćeno GI) pri čemu za registraciju željene oznake trebaju biti zadovoljeni istovjetni uvjeti kao za registraciju PGI oznake koja se primjenjuje na prehrambenim proizvodima i vinima – dakle, zaštita se može temeljiti na ugledu proizvoda koji se barem djelomično proizvodi na određenom zemljopisnom području.

²⁴ Primjerice, prema: European Commission (2003) te Marušić Lisac, Matić i Picula (2016, 22) cijena sira proizvedenog u Francuskoj u prosjeku je veća za 2,00 EUR po kilogramu ako je sir označen zaštićenom zemljopisnom oznakom; na području EU-a, cijena proizvoda označenih zaštićenim zemljopisnim oznakama, u prosjeku je 2,23 puta veća od proizvoda iste vrste koji nisu označi zaštićenom zemljopisnom oznakom. Prema: Francois (1999) talijansko maslinovo ulje „Riviera Ligure“ čiji je naziv zaštićen kao oznaka izvornosti (PDO) na tržištu se prodaje po cijeni 30% većoj od one po kojoj se prodaje usporedivo ulje, čiji se naziv ne štiti kao zemljopisna oznaka. Slični efekti uočeni su i izvan EU-a. Primjerice, prema: Suh i MacPherson (2007, 523) cijena čaja iz regije Boseong u Južnoj Koreji porasla je za 90% tijekom prvih šest godina nakon registracije zemljopisne oznake, dok cijena konkurentskih čajeva u navedenom periodu nije rasla.

²⁵ Primjerice, prema procjeni proizvođača, potražnja za dalmatinskim pršutom porasla je za 10% nakon zaštite naziva kao oznake zemljopisnog podrijetla. Prema: Marušić Lisac, Matić i Picula (2016, 28).

²⁶ Više o utjecaju zemljopisnih oznaka na razvoj ruralnih područja u EU, vidjeti u: Folkesson (2005) te Cei, Defrancesco i Stefani (2018). Utjecaj zemljopisnih oznaka na razvoj ruralnih područja zabilježen je i izvan EU-a. Primjerice, prema: Suh i MacPherson (2007, 524) na području Južne Koreje, nakon registracije zemljopisne oznake za čaj iz regije 'Boesong' osim što je porastao ugled zemljopisnom oznakom označenog čaja, porastao je i interes javnosti za regijom iz koje navedeni čaj dolazi te je broj turista i izletnika povećan za 300% (u periodu od 1999. do 2004. godine) čime je navedena regija postala vodeća po broju turističkih posjeta u Južnoj Koreji.

jedinstvenom EU tržištu pod logom koji označava da je riječ o specifičnim (u pravilu visokokvalitetnim) proizvodima koji uživaju ugled u državi iz koje dolaze. Upravo takvi proizvodi (označeni prepoznatljivim logotipima – crveni za PDO oznake, a plavi za PGI oznake) predstavljaju specifičnu tržišnu nišu čiji je asortiman sve privlačniji sve većem broju europskih potrošača.²⁷

2.2. Usvajanje Uredbe (EU) 2023/2411

Iako su države članice EU-a mogle na nacionalnoj razini uspostaviti sustav zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode, što je do usvajanja Uredbe (EU) 2023/2411 učinilo šesnaest država članica (među kojima je i Republika Hrvatska),²⁸ takve nacionalne oznake nisu uživale zaštitu na jedinstvenom tržištu EU-a - što je otežavalo izvoz. Usto, uz njih se nisu mogli koristiti prepoznatljivi logotipovi uspostavljeni na EU razini – što je otežavalo diferencijaciju originalnih od konkurentskih proizvoda koja je, primjerice, iznimno bitna na tržištu suvenira. Kako bi proizvođači neprehrambenih i nepoljoprivrednih proizvoda mogli uživati u istim benefitima kao i proizvođači poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a što bi se trebalo pozitivno odraziti na ekonomsku i demografsku sliku lokaliteta iz kojih navedeni proizvodi dolaze, Europska komisija još je 2011. godine najavila mogućnost proširenja zaštite zemljopisnih oznaka na neprehrambene proizvode.²⁹ U ovom potpoglavlju (2.2.) prikazat će se kroz dvije faze (2013 - 2019) te (2020 - 2023) ključni koraci koji su prethodili stupanju na snagu Uredbe (EU) 2023/2411.

a) Faza 1. (2013 – 2019)

Godine 2013, na zahtjev Europske komisije, izrađena je studija (Insight Consulting, OriGIn and Redd, 2013) kojom je utvrđeno na koje se sve načine štite zemljopisne oznake neprehrambenih proizvoda na nacionalnim razinama u državama članicama EU-a te Islandu, Lihenštajnu, Norveškoj i Švicarskoj. Prema navedenoj Studiji, osim kroz *sui generis* sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka na neprehrambenim proizvodima koji su tada bili uspostavljeni u 14 država članica EU-a, na području država članica EU-a zemljopisne oznake na neprehrambenim proizvodima štatile su se i kao žigovi (kolektivni ili certifikacijski)³⁰ te

²⁷ Više o značaju logotipova uspostavljenih na razini EU-a s ciljem povećanja prepoznatljivosti zaštićenih zemljopisnih oznaka, vidjeti u: Vecchio i Annunziata (2011).

²⁸ Nacionalne *sui generis* sustave kojima se mogu štiti zemljopisne oznake obrtničkih i industrijskih proizvoda, uspostavile su: Belgija, Bugarska, Češka, Estonija, Francuska, Hrvatska, Njemačka, Mađarska, Italija, Latvija, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Španjolska.

²⁹ European Commission (2011). *A Single Market for Intellectual Property Rights*. COM, 2011, 287.

³⁰ Naime, prema čl. 22. st. 2. Sporazuma TRIPS, države članice WTO-a slobodne su izabrati hoće li s ciljem zaštite zemljopisnih oznaka uspostaviti specifična (*sui generis*) prava intelektualnog vlasništva ili će zemljopisne oznake štiti u okviru sustava za zaštitu žigova – primjenom kolektivnih ili certifikacijskih žigova, odnosno primjenom pravila za zaštitu od nelojalne konkurencije ili pravila za zaštitu potrošača. Države koje obiluju proizvodima (uglavnom tradicijskim) čiji se ugled, kvaliteta ili specifična svojstva pripisuju određenom lokalitetu iz kojeg dolaze (npr. zbog posebnih klimatskih uvjeta, saliniteta tla, endemskog bilja ili specifičnih proizvodnih tehnika primjenjivih na navedenom lokalitetu) redovito zemljopisne oznake štite uspostavom specifičnih *sui*

primjenom pravila o zaštiti tržišnog natjecanja ili zaštiti potrošača, a rjeđe i uspostavom tzv. vertikalnih sustava zaštite za pojedine proizvode – odnosno, usvajanjem posebnih zakona primjenjivih isključivo za zaštitu naziva pojedinih proizvoda s određenih lokaliteta (npr. Solingen sječiva). Navedena Studija *mapirala* je oko 800 obrtničkih ili industrijskih proizvoda iz (uglavnom) 8 sektora³¹ za koje se očekivalo da bi mogli profitirati od uvođenja jedinstvenog sustava zaštite na razini EU-a. Zaključeno je kako je uvođenje mogućnosti zaštite zemljopisnih oznaka za obrtničke proizvode na razini EU-a potrebno jer se očekuje da će doprinijeti većoj prepoznatljivosti proizvoda i boljoj zaštiti proizvođača, očuvanju tradicijskih tehnika (što je važan segment kulturne baštine, a posljedično i turističke ponude) te revitalizaciji i depopulaciji ruralnih područja. Istaknuto je da bi u sljedećim koracima trebalo ispitati:

- je li i kod zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode nužna diferencijacija na PDO i PGI (kao što to čini sustav za zaštitu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda),
- treba li dozvoliti da se kao zemljopisne oznake štite samo izravni zemljopisni pojmovi (kao što je tada predviđao Lisabonski sporazum) ili bi zaštitom trebali biti obuhvaćeni svi pojmovi i simboli koje potrošači dovode u vezu s određenim lokalitetom (kao što dozvoljava EU regulativa za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima)
- treba li se registracija zemljopisnih oznaka odvijati u dvije faze (tj. pred nadležnim nacionalnim tijelima i pred tijelom na razini EU-a) ili samo izravno pred tijelom EU-a
- treba li, na razini EU-a, postupak provođenja registracije povjeriti EUIPO-u (koji je već nadležan za registraciju žigova i prava industrijskog dizajna na EU razini) ili Europskoj komisiji (pod čijim se okriljem odvija registracija PDO-a i PGI-a za poljoprivredne i prehrambene proizvode te vina i jaka alkoholna pića).³²

Po objavi navedene Studije uslijedile su javne konzultacije (od 15. srpnja do 28. listopada 2014. godine) kroz koje je utvrđeno kako većina dionika smatra da razmatrani sustav jeste potreban. Međutim, mišljenja su bila podijeljena oko ključnog otvorenog pitanja: treba li zadržati distinkciju između PDO i PGI oznake?³³

generis prava intelektualnog vlasništva čime im osiguravaju najširi opseg zaštite – tzv. apsolutnu zaštitu. Osim što kolektivni i certifikacijski žigovi osiguravaju tek relativnu zaštitu (a razlika između navedenih nivoa zaštite opisana je *supra* pod bilj. 6) registrirana zemljopisna oznaka ne može postati generički pojam i time izgubiti pravo na zaštitu, što ne vrijedi u situaciji kada se naziv proizvoda štiti kao kolektivni ili certifikacijski žig – koji gubi pravo na zaštitu ako postane generički pojam (tj. naziv za određenu vrstu proizvoda). Nadalje, u *sui generis* sustavima, redovito se dozvoljava registracija zemljopisnih oznaka koje su istovjetne ili slične ranije registriranim žigovima – što nije moguće u sustavima gdje se zemljopisni nazivi proizvoda (uglavnom tradicijskih) štite kao kolektivni ili certifikacijski žigovi u kojima se dosljedno primjenjuje zaštita žiga kao ranije registriranog prava. Više o razlikama između žigova (kolektivnih i certifikacijskih) i zemljopisnih oznaka, vidjeti u: Rački Marinković (2015, 665-692).

³¹ Porculan, keramika i staklo, odjeća, prirodno kamenje, čipka, nakit, tekstil, namještaj i pribor za jelo.

³² Prema: Sironi (2013, 3).

³³ European Commission (2015, 21).

U listopadu 2015. godine, Europski parlament objavio je Rezoluciju (OJ C 349/2015) kojom je pozvao Europsku komisiju da izradi prijedlog legislative kojom će se uspostaviti sustav zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode na razini EU-a. Rezolucija je preporučala: dvofazni sustav registracije (pri čemu se kao nadležno tijelo na razini EU-a predlaže EUIPO) te izostavljanje distinkcije na PDO i PGI - kako bi se EU sustav približio inozemnim rješenjima koja zemljopisne oznake definiraju „široko“ tj. po uzoru na čl. 22. st. 1. Sporazuma TRIPS,³⁴ a sve s ciljem olakšavanja sklapanja međunarodnih bilateralnih i višelateralnih sporazuma kroz koje EU s trgovinskim partnerima razmjenjuje liste zemljopisnih oznaka kojima međusobno osiguravaju apsolutnu zaštitu.

Iako je Europski parlament zatražio od Europske komisije da u što skorijem roku izradi nacrt legislative kojom će se omogućiti zaštita zemljopisnih oznaka na nepoljoprivrednim i neprehrambenim proizvodima na razini EU-a, tijekom narednih nekoliko godina nije bilo nikakvih pomaka ka navedenom cilju. Tek nakon što je EU pristupila Ženevskom aktu na Lisabonski sporazum (u studenom 2019. godine) revitalizirano je pitanje uspostave unitarnog sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na nepoljoprivrednim proizvodima. Naime, države i međunarodne organizacije³⁵ koje su pristupile Lisabonskom sporazumu ili Ženevskom aktu na navedeni sporazum čine Lisabonsku uniju, a sve zemljopisne oznake koje su nakon registracije na nacionalnoj razini upisane u međunarodni registar zemljopisnih oznaka uživaju apsolutnu zaštitu u cijeloj Lisabonskoj uniji, osim u onim članicama koje u roku od godine dana (od upisa oznake u međunarodni registar) izjave da nisu u mogućnosti osigurati zaštitu.³⁶ Kako EU nije mogla osigurati zaštitu nepoljoprivrednih zemljopisnih oznaka iz trećih država upisanih u međunarodni registar, morala je izjaviti da odbija zaštitu za navedene oznake. Iz bojazni da će ovakvo postupanje demotivirati treće zemlje da pristupe Ženevskom aktu te da se, posljedično, Lisabonska unija neće proširiti – a time niti prostor na kojem europske zemljopisne oznake upisane u međunarodni registar uživaju apsolutnu zaštitu, Komisija je prilikom pristupanja Ženevskom aktu priložila *Izjavu o mogućem proširenju zaštite oznaka za nepoljoprivredne proizvode na razini EU-a*.³⁷ Ovime je zajamčeno da će, po uspostavi navedenog sustava na razini EU-a, zaštitu uživati sve zemljopisne oznake za nepoljoprivredne i neprehrambene proizvode upisane u međunarodni registar.

b) Faza 2. (2020 – 2023)

U veljači 2020. godine objavljena je *Studija o ekonomskim aspektima zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode* (European Commission, 2020) pri čemu su analizirana

³⁴ Sadržaj čl. 22. st. 1. Sporazuma TRIPS opisan je *supra* pod bilj. 8.

³⁵ Usvajanjem Ženevskog akta, omogućeno je da Lisabonskom sporazumu (a posljedično i Lisabonskoj uniji) pristupe međunarodne organizacije (čl. 28. st. 1. t. (iii) Lisabonskog sporazuma).

³⁶ Više u: Hasić i Rački Marinković (2022, 118 i 121)

³⁷ Naime, tijekom pristupa Europske unije Ženevskom aktu usvojena je *Uredba (EU) 2019/1753 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o djelovanju Unije nakon njezina pristupanja Ženevskom aktu na Lisabonski sporazum o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla* (2019) OJ L 271/1 uz koju je uložena gore navedena Izjava.

322 obrtnička i industrijska proizvoda s područja EU-a za koje je procijenjeno da bi mogli imati koristi od uvođenja sustava za zaštitu nepoljoprivrednih zemljopisnih oznaka na razini EU-a.

Konkretni koraci uslijedili su u studenom 2020. godine, kada je Europska komisija, u okviru objavljenog Akcijskog plana, najavila da će razmotriti izvedivost stvaranja učinkovitog i transparentnog sustava zaštite zemljopisnih oznaka za nepoljoprivredne proizvode,³⁸ nakon čega su, između travnja i srpnja 2021. godine, uslijedile javne konzultacije.

Studija iz 2021. godine o pravilima za kontrolu i provedbu zaštite zemljopisnih oznaka na nepoljoprivrednim proizvodima (European Commission, 2021) detaljnije je opisala učinkovitost i relevantnost postojećih mehanizama kontrole i provedbe zaštite zemljopisnih oznaka uspostavljenih kako na razini država članica, tako na razini EU-a, što je utrlo put za izradu prijedloga Uredbe o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode (u travnju 2022. godine).³⁹ Europski parlament prihvatio je prijedlog Uredbe dana 12. rujna 2023. godine, a Vijeće dana 9. listopada 2023. godine.⁴⁰ Uredba (EU) 2023/2411 objavljena je u službenom glasilu Europske unije 27. listopada 2023. godine, a dvadeset dana po objavi (16. studenoga 2023. godine) stupila je na snagu te će biti u primjeni od 1. prosinca 2025. godine.

Treba istaknuti kako su četiri države članice EU-a (Danska, Finska, Nizozemska i Švedska) izrazile nesklonost prema uvođenju novog *sui generis* sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na razini EU-a, uz argument da već postojeći režim zaštite kolektivnih i certifikacijskih žigova pruža sasvim dovoljnu zaštitu zemljopisnim oznakama, a novi administrativni sustav mogao bi previše operativno i financijski opteretiti sustav javne uprave kako EU-a tako i država članica (Moerland, 2025, 10). Koristi od uvođenja zaštite zemljopisnih oznaka za industrijske i obrtničke proizvode također su upitne za zemlje Beneluksa. Naime, ekonomska studija iz 2020. godine identificirala je tek nekolicinu potencijalno zaštitivih naziva proizvoda (između 4 i 6 po državi Beneluksa), što je višestruko manje u odnosu na: Italiju (45 proizvoda), Francusku (42 proizvoda), Njemačku i Austriju (svaka po 40 proizvoda) ili Španjolsku (39 proizvoda). Prema procjeni ekonomskih učinaka iz 2020. godine, dvije trećine regija u kojima se proizvode proizvodi čiji nazivi imaju potencijal za zaštitu kroz novo-uspostavljeni EU-a sustav, imaju BDP po stanovniku ispod prosjeka EU-a i nalaze se izvan urbanih područja. Pritom je najveći broj takvih proizvoda identificiran u mediteranskim zemljama (Moerland, 2025, 11). Ovi podaci objašnjavaju nesklonost, ili barem indiferentnost, pojedinih članica EU-a prema režimu o kojem je u ovom radu riječ. Kako bi se postigao kompromis, novo-uspostavljeni režim ponešto je fleksibilniji od usporedivog režima za zaštitu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te vina i jakih alkoholnih pića - o čemu će više govora biti u poglavlju koje slijedi – gdje će se predstaviti najvažnije odredbe nove uredbe.

³⁸ European Commission (2020). *Making the most of the EU's innovative potential: An Intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience*. COM/2020/760final, 25.11.2020., p. 6.

³⁹ European Commission (2022). COM/2022/174 final.

⁴⁰ Više o prihvatanju Uredbe pred Europskim parlamentom i Vijećem, vidjeti u: Council of the EU (2023) te European Parliament (2023).

3. SPECIFIČNOSTI UREDBE (EU) 2023/2411

3.1. *Proizvodi čiji se nazivi mogu štititi temeljem Uredbe (EU) 2023/2411 i „vrsta“ zemljopisne oznake koju je moguće zaštititi*

Uredba (EU) 2023/2411 primjenjuje se na zemljopisne oznake kojima se označavaju obrtnički i industrijski proizvodi, pri čemu su kao obrtnički definirani oni proizvodi koji su: „proizvedeni u potpunosti ručno ili s pomoću ručnih ili digitalnih alata ili mehaničkim sredstvima, kad god je ručni doprinos važna komponenta gotovog proizvoda“ (prema čl. 4. st. 1. t. (a) Uredbe 2023/2411), dok su industrijski proizvodi oni koji su: „proizvedeni na standardiziran način, među ostalim putem serijske proizvodnje ili uporabom strojeva“ (prema čl. 4. st. 1. t. (b) Uredbe 2023/2411). Iako se isprva čini da ovakav način definiranja isključuje prirodne materijale koje je moguće pronaći na određenim lokalitetima - zbog čega imaju specifična svojstva, kvalitetu ili ugled (npr. brački kamen) - zapravo nije tako. Naime, da bi se rabili kao sirovine, ili prodavali kao „gotov proizvod“ takvi se materijali trebaju „procesuirati“ ili barem „iskopati“ čime postaju proizvodi - češće industrijski, rjeđe obrtnički - prikladni za zaštitu kroz novo-uspostavljeni sustav zaštite zemljopisnih oznaka.

Usporedbe radi, *Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga* (NN, 173/03, 186/03, 54/05, 76/07, 49/11, 46/18, dalje u tekstu: hrvatski Zakon) koji je u Republici Hrvatskoj još uvijek na snazi, predviđa da se zemljopisnim oznakama mogu štititi i usluge. Takvih je rješenja, na svjetskoj razini, tek nekoliko - iako nam nije nam poznato je li i jedna zemljopisna oznaka, bilo gdje u svijetu, registrirana za usluge.⁴¹ Najkasnije do 1. prosinca 2025. godine, u Hrvatskoj će stupiti na snagu novi Zakon, kojim će se stvoriti regulatorni okvir za primjenu Uredbe (EU) 2023/2411 – kojom nije predviđena mogućnost registracije zemljopisnih oznaka za usluge.

Da bi se naziv obrtničkog ili industrijskog proizvoda mogao štititi kao oznaka zemljopisnog podrijetla, proizvod mora:

- a) potjecati iz određenog mjesta, regije ili države, pri čemu se
- b) kvaliteta, ugled ili drugo svojstvo proizvoda u bitnome moraju pripisivati podrijetlu navedenog proizvoda, te se
- c) najmanje jedna faza proizvodnje mora odvijati na zemljopisnom području definiranom specifikacijom (prema čl. 6. st. 1. Uredbe 2023/2411).

Dakle, za razliku od paralelnog sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima (koji razlikuje PDO i PGI oznake) sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim proizvodima prepoznaje isključivo oznake zemljopisnog podrijetla (PGI). Usporedbe radi, još uvijek aktualni hrvatski Zakonu, razlikuje

⁴¹ Prema Rački Marinković (2013, 210) zaštitu zemljopisnih oznaka za usluge, osim Hrvatske, pružaju još samo četiri države: Azerbajdžan, Bahrein, Singapur i Sveta Lucija.

oznake izvornosti (npr. Paška čipka, Lepoglavska čipka i Svetomarska čipka) od oznaka zemljopisnog podrijetla (npr. Primoštenska čipka).

3.2. Postupak registracije oznake zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode

Prema Uredbi (EU) 2023/2411 postupak registracije oznaka zemljopisnog podrijetla odvijat će se u dvije faze: najprije pred nadležnim nacionalnim tijelima,⁴² a zatim pred EUIPO-om. Konkretno, u okviru EUIPO-a, o podnesenim zahtjevima za registraciju oznaka zemljopisnog podrijetla odlučivat će *Odjel za oznake zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode*.⁴³ Tek iznimno (prema čl. 30. st. 1. Uredbe (EU) 2023/2411) Europska komisija može u bilo kojem trenutku tijekom provođenja postupka pred EUIPO-om, na vlastitu inicijativu ili na inicijativu nadležnog tijela države članice, ili čak na inicijativu EUIPO-a, preuzeti ovlast odlučivanja o zahtjevu ako bi registracija predložene oznake mogla biti u suprotnosti s javnim poretком ili ako bi registracija takve oznake, odnosno njezino odbijanje, mogli ugroziti trgovinske i vanjske odnose EU-a.

Prema čl. 4. *Nacrta prijedloga Zakona o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode*,⁴⁴ nadležno nacionalno tijelo za oznake zemljopisnog podrijetla obrtničkih i industrijskih proizvoda iz Republike Hrvatske bit će *Državni zavod za intelektualno vlasništvo* (dalje: DZIV) koji je bio nadležan i prema nacionalnom *sui generis* sustavu za zaštitu zemljopisnih oznaka proizvoda i usluga (izuzev prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda te vina i jakih alkoholnih pića – za koje se, sukladno posebnim propisima, nacionalna faza registarskog postupka odvija pred *Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i ribarstva*, a unitarna faza registarskog postupka pred Europskom komisijom).

Ipak, Europska komisija ovlaštena je, na zahtjev države članice EU-a, odobriti odstupanje od obveze provođenja nacionalne faze, pod uvjetom da je:

(a) riječ o državi koja (do usvajanja Uredbe (EU) 2023/2411) nije imala uspostavljen *sui generis* sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka za obrtničke i industrijske proizvode na nacionalnoj razini,⁴⁵ te je

⁴² Prema čl. 12. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411, dvije ili više država članica mogu se dogovoriti da će nadležno tijelo jedne od država biti nadležno za dvije ili više država.

Do 1. prosinca 2025. godine države članice dužne su obavijestiti EUIPO i Europsku komisiju o nadležnim nacionalnim tijelima i njihovim adresama.

⁴³ Kada se u tekstu ovoga rada spominje EUIPO, u kontekstu registarskog postupka na razini EU-a, misli se na navedeni odjel uspostavljen u okviru EUIPO-a.

⁴⁴ Na sjednici Sabora Republike Hrvatske održanoj 27. lipnja 2025. godine usvojen je zaključak kojim se prihvaća predloženi Nacrt prijedloga zakona. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju (Vladi RH) radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

⁴⁵ Kako je Republika Hrvatska prije usvajanja Uredbe (EU) 2023/2411 imala uspostavljen *sui generis* sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka primjenjiv na obrtničke i industrijske proizvode, nije bila ovlaštena podnijeti zahtjev za odstupanjem od nacionalne faze registarskog postupka.

(b) uz zahtjev za odstupanje od nacionalne faze, priložena procjena učinaka kojom se dokazuje da je lokalni interes za zaštitu zemljopisnih oznaka za obrtničke i industrijske predmete nizak (čl. 19. st. 1. Uredbe (EU) 2023/241).

Ovakav je zahtjev bilo moguće predati najkasnije do 30. studenoga 2024. godine, a povodom podnesenih zahtjeva Europska je komisija 6. lipnja 2025. godine odlučila da Danska, Finska, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska i Švedska ne moraju provoditi nacionalnu fazu registarskog postupka, već se podnositelji zahtjeva za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim predmetima iz navedenih zemalja mogu obratiti izravno EUIPO-u.⁴⁶ Ovime je postignut kompromis između država članica koje su priželjkivale proširenje EU sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničke i industrijske proizvode i onih koje su smatrale da financijski izdaci za uspostavljanje navedenog sustava premašuju očekivane ekonomske benefite.

Potrebno je istaknuti kako i države kojima je odobreno odstupanje od nacionalne faze registarskog postupka i koje, posljedično, ne moraju definirati nacionalno tijelo nadležno za meritorno ispitivanje zahtjeva podnositelja, ipak moraju definirati tijelo koje će imati ulogu jedinstvene kontaktne točke za sva tehnička pitanja povezana s proizvodima i zahtjevima o kojima izravno odlučuje EUIPO. Stoga su obvezne, i EUIPO-u i Europskoj komisiji, dostaviti kontakt-podatke navedenog tijela koje, pritom, mora biti nepristrano i neovisno od podnositelja zahtjeva (čl. 19. st. 6. Uredbe (EU) 2023/241).

Fleksibilnost sustava očituje se i u odredbi prema kojoj države članice kojima je odobreno odstupanje od nacionalne faze, mogu pisanim putem obavijestiti Komisiju o prestanku primjene izravne registracije tako što će odrediti tijelo nadležno za provođenje nacionalne faze registarskog postupka (čl. 19. st. 3. Uredbe (EU) 2023/241), kao i u odredbi prema kojoj Komisija može povući odluku kojom dozvoljava odstupanje od nacionalne faze ako broj izravnih zahtjeva podnesenih EUIPO-u znatno premašuje broj zahtjeva navedenih u procjeni temeljem koje je odobreno odstupanje od nacionalne faze (čl. 19. st. 4. Uredbe (EU) 2023/241).

Posebno je važno istaknuti da države kojima je odobreno odstupanje od nacionalne faze registarskog postupka, nisu izuzete od obveza utvrđenih člancima 49. do. 62. Uredbe (EU) 2023/241 koji obvezuju države na uspostavu sustava za kontrolu i zaštitu registriranih oznaka, bez čega jedinstveni sustav zaštite uspostavljen na EU razini ne bi mogao funkcionirati u praksi.

Podnositelj zahtjeva za registraciju, neovisno o tome podnosi li se zahtjev nadležnom nacionalnom tijelu, ili (ako je navedeno odobrila Komisija) izravno EUIPO-u, u pravilu podnosi skupina proizvođača. Iznimno, i jedan proizvođač može podnijeti prijavu ako je on jedini voljan to učiniti (što mora dokazati), ali pod uvjetom da zemljopisno područje definirano specifikacijom ne upućuje na granice njegovog posjeda i da se svojstva definiranog zemljopisnog područja znatno razlikuju od svojstava susjednih zemljopisnih područja ili se pak

⁴⁶ Vidjeti više u: Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (2025).

svojstva proizvoda proizvedenih na tom području razlikuju od svojstva proizvoda proizvedenih na susjednim područjima (čl. 8. st. 1. – 5. te čl. 20. st. 1. Uredbe (EU) 2023/2411).

Važno je napomenuti kako čl. 8. st. 3. Uredbe (EU) 2023/2411 izričito dozvoljava lokalnim i regionalnim tijelima pružati pomoć u pripremi zahtjeva te u postupku registracije. Štoviše, ako je tako odredila država, lokalno ili regionalno tijelo,⁴⁷ ili čak privatni subjekt, mogu se smatrati podnositeljem zahtjeva, ali je u zahtjevu potrebno navesti razloge takvoga određivanja (čl. 8. st. 4. Uredbe (EU) 2023/2411). Ovime se želi omogućiti tijelima lokalne i/ili regionalne samouprave, turističkim zajednicama, nevladinim organizacijama i sl. da iniciraju postupak zaštite kada smatraju da ona može doprinijeti općem socio-ekonomskom boljitku lokaliteta na kojeg zaštićena zemljopisna oznaka upućuje.

3.2.1. Nacionalna faza registarskog postupka

Nadležno nacionalno tijelo ispituje jesu li ispunjeni meritorni zahtjevi za registraciju (definirani čl. 6. Uredbe), je li zahtjev podnio ovlašten podnositelj zahtjeva (sukladno čl. 8. Uredbe) te je li uz zahtjev dostavljena potpuna dokumentacija sa svim potrebnim informacijama (u skladu s čl. 9., 10. i 11. Uredbe (EU) 2023/2411). Ako je zahtjev nepotpun ili netočan, podnositelju se daje mogućnost da u naknadnom roku dopuni ili ispravi zahtjev. Ako se zahtjev ne ispravi u navedenom naknadnom roku, ili nadležno tijelo utvrdi da oznaka ne ispunjava meritorne uvjete za registraciju ili da je zahtjev podnio neovlašten podnositelj, zahtjev se odbija (čl. 14. st. 1. – 3. Uredbe (EU) 2023/2411).

Ako nadležno nacionalno tijelo ocijeni da zahtjev za registraciju nema formalnih niti meritornih nedostataka, objavit će zahtjev. U roku koji ne može biti kraći od dva mjeseca (računajući od objave zahtjeva) svaka osoba koja ima legitiman interes te boravište ili poslovni nastan u državi pred kojom se provodi nacionalni postupak registracije⁴⁸ može podnijeti prigovor.⁴⁹ Ako nadležno tijelo ocijeni da je zaprimljeni prigovor osnovan i dopušten, u roku od dva mjeseca od primitka prigovora pozvat će podnositelja prigovora i podnositelja zahtjeva da započnu postupak savjetovanja koje se treba okončati u razumnom roku od najviše tri mjeseca radi postizanja sporazumnog rješenja. Na zajednički zahtjev podnositelja prigovora i podnositelja zahtjeva, taj se rok može produžiti za još najviše tri mjeseca. Zadaća je podnositelja zahtjeva izvijestiti nadležno tijelo o ishodima provedenog savjetovanja te o

⁴⁷ Izuzev nacionalnog tijela nadležnog za provođenje nacionalne faze registarskog postupka te jedinstvene kontaktne točke – kada se primjenjuje izravni postupak pred EUIPO-om.

⁴⁸ Ili u državi iz koje proizvod potječe - ako je kao nadležno tijelo u nacionalnoj fazi registarskog postupka definirano tijelo neke druge države (što je dozvoljeno prema čl. 12. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411).

⁴⁹ Razlozi temeljem kojih je moguće podnijeti prigovor definirani su člankom 15. st. 3. Uredbe (EU) 2023/2411. U osnovi, prigovor se može podnijeti ako se kao zemljopisna oznaka želi registrirati naziv koji ne zadovoljava meritorne uvjete predviđene Uredbom, ili je riječ o nazivu koji se koristi kao generički pojam, o homonimu koji je već registriran kao zemljopisna oznaka na razini EU-a (osim u iznimnim situacijama definiranim člankom 43. Uredbe (EU) 2023/2411), o nazivu koji odgovara ranijem žigu s ugledom ili opće poznatom žigu te bi registracija predložene zemljopisne oznake mogla dovesti potrošače u zabludu glede pravog identiteta proizvoda, ili bi registracija predložene zemljopisne oznake ugrozila postojanje identičnog ili sličnog žiga ili naziva koji se koriste u trgovini, a zakonito su dostupni na tržištu najmanje pet godina prije objave zahtjeva za registraciju zemljopisne oznake.

eventualnim izmjenama zahtjeva. Ako nadležno tijelo ocijeni da su ispunjeni uvjeti za registraciju željene oznake zemljopisnog podrijetla, bez odgode će o tome donijeti pozitivnu odluku i proslijediti zahtjev za registraciju EUIPO-u na daljnje odlučivanje. U suprotnom, nadležno će nacionalno tijelo donijeti odluku kojom odbija zahtjev. Nadležno nacionalno tijelo javno objavljuje odluku (bila ona pozitivna ili negativna) kao i specifikaciju proizvoda na kojoj se pozitivna odluka temelji, a stranke s legitimnim interesom imaju pravo na podnošenje žalbe na navedenu odluku.

3.2.2. RegistarSKI postupak pred EUIPO-om

Ako je državi članici odobreno odstupanje od nacionalne faze registarskog postupka - znači da se zahtjevi za registraciju zemljopisnih oznaka iz navedenih država podnose izravno EUIPO-u. Za potrebe ispitivanja podnesenog izravnog zahtjeva, EUIPO komunicira s podnositeljem zahtjeva, ali i s tzv. jedinstvenom kontaktnom točkom, o svim tehničkim pitanjima u vezi podnesenog zahtjeva. Ako EUIPO, putem jedinstvene kontaktne točke, zatraži pomoć od države radi (primjerice) ispitivanja određenih aspekata ili provjere informacija navedenih u izravnom zahtjevu, država je dužna pružiti pomoć (posredstvom jedinstvene kontaktne točke) u roku od dva mjeseca koji se, na zahtjev države, može produljiti za još dva mjeseca. Ako država ne pruži pomoć EUIPO-u unutar navedenih rokova, postupak registracije suspendirat će se na najdulje šest mjeseci, a ako se pomoć ne pruži niti u navedenom periodu, odjel EUIPO-a za oznake zemljopisnog podrijetla savjetovat će se sa *Savjetodavnim odborom*⁵⁰ glede donošenja konačne odluke o izravnom zahtjevu (prema čl. 20. st. 1. – 6. Uredbe (EU) 2023/2411).

Zahtjev za izravnu registraciju EUIPO-u može pristići i iz države koja nije članica EU-a (tzv. izravni zahtjev iz treće zemlje). Tada zahtjev EUIPO-u podnosi ili podnositelj zahtjeva izravno ili nadležno tijelo treće zemlje – što ovisi o tome kako ovo pitanje regulira pravo treće zemlje. U svakom slučaju, uz zahtjev i prateću dokumentaciju (koju je potrebno dostaviti i prilikom registracije zemljopisne oznake s područja EU-a) potrebno je dostaviti dokaz o zaštiti oznake zemljopisnog podrijetla u trećoj zemlji (prema, čl. 22. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411).

Zahtjevi se EUIPO-u podnose elektroničkim putem (neovisno o tome podnose li se izravno ili posredstvom nadležnih nacionalnih ureda) upotrebom digitalnog sustava kojeg je EUIPO dužan uspostaviti i održavati. Pritom, navedeni digitalni sustav mora biti dostupan na svim službenim jezicima EU-a (vidjeti: čl. 22. st. 6. u vezi s čl. 67. st. 1. i 2. Uredbe (EU) 2023/2411).

Po primitku zahtjeva, EUIPO ga objavljuje u registru oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a za obrtničke i industrijske predmete. Navedeni registar, u digitalnom obliku, također uspostavlja i održava EUIPO (vidjeti, čl. 22. st. 7. u vezi s čl. 37. Uredbe (EU) 2023/2411).

⁵⁰ *Savjetodavni odbor* uspostavlja se radi davanja mišljenja EUIPO-u, a čini ga po jedan predstavnik iz svake države članice te jedan predstavnik Europske komisije (i njihovi zamjenici). Po potrebi, moguće je pozvati priznate stručnjake iz područja zemljopisnih oznaka ili određene kategorije proizvoda, kao i predstavnike regija ili predstavnike akademske zajednice, kako bi svojim znanjem doprinijeli radu Savjetodavnog odbora. Mišljenja savjetodavnog odbora, što proizlazi već iz naziva navedenog tijela, nisu obvezujuća (čl. 35. st. 1. – 5. Uredbe (EU) 2023/2411).

EUIPO treba ispitati pristigle zahtjeve za registraciju zemljopisnih oznaka u roku od šest mjeseci od njihovog zaprimanja. Ipak, navedeni rok je instruktivan. Stoga, EUIPO može pisanim putem obavijestiti podnositelja o kašnjenju i razlozima kašnjenja. EUIPO može tražiti i dodatne informacije od nadležnog tijela koje mu je dostavilo zahtjev, a ako zahtjev dolazi iz treće zemlje dodatne informacije mogu se tražiti i od podnositelja – ako je on izravno podnio zahtjev EUIPO-u. Moguće je i da će EUIPO imati potrebu o pojedinom zahtjevu savjetovati se sa Savjetodavnim odborom. U tom slučaju, suspendira se rok od šest mjeseci unutar kojeg bi EUIPO trebao odlučiti o podnesenom zahtjevu, te se o istome obavještava podnositelj zahtjeva. Netočne i nepotpune zahtjeve moguće je vratiti na dopunu ili ispravak u roku od dva mjeseca. Ukoliko u navedenom roku zahtjev ne bude ispravljen ili dopunjen, EUIPO će donijeti odluku kojom se zahtjev odbija. S druge strane, ako EUIPO ocijeni da je podneseni zahtjev formalno potpun i ispravan te da zadovoljava meritorne uvjete za zaštitu propisane člankom 6. Uredbe (EU) 2023/2411, dozvolit će da se u registar zemljopisnih oznaka EU-a za obrtničke i industrijske predmete upiše (u prijevodu na sve jezike službene na području EU-a) tzv. jedinstveni dokument. Riječ je o obrascu kojeg ispunjava i (paralelno sa specifikacijom) nadležnom registarskom tijelu dostavlja podnositelj zahtjeva, a u kojem se „u osnovnim crtama“ opisuje oznaka zemljopisnog podrijetla, proizvodi na kojima će se primjenjivati te razlozi kojima se opravdava zaštita navedene oznake (vidjeti: čl. 10. st. 1. Uredbe (EU) 2023/2411). U narednom roku od tri mjeseca, nadležno tijelo države članice ili treće zemlje, ili bilo koja druga osoba (fizička ili pravna) s legitimnim interesom i poslovnim nastanom (odnosno boravištem) u zemlji različitoj od zemlje iz koje zahtjev dolazi, ima pravo podnijeti prigovor na odluku EUIPO-a. Razlozi za prigovor propisani su člankom 26. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411, a istovjetni su ranije navedenim razlozima za prigovor u nacionalnoj fazi registarskog postupka. Ako ocijeni da je prigovor opravdan, EUIPO će uputiti podnositelja zahtjeva i podnositelja prigovora na savjetovanje koje se provodi u roku koji ne može biti dulji od tri mjeseca, ali se na njihov zajednički zahtjev može produljiti za još najviše tri mjeseca. Pritom EUIPO može zatražiti i savjetodavnu pomoć Savjetodavnog odbora, u kojem se slučaju suspendiraju ranije navedeni rokovi unutar kojih je potrebno okončati postupak savjetovanja. U roku od mjesec dana od završetka savjetovanja podnositelj zahtjeva dužan je obavijestiti EUIPO o ishodu savjetovanja. Ako je, nakon provedenog savjetovanja, zahtjev znatno izmijenjen te EUIPO smatra da ispunjava uvjete za registraciju – izmijenjeni zahtjev objavljuje se u mjerodavnom registru – nakon čega ponovno teku ranije navedeni rokovi za prigovor. U slučaju izmjena zahtjeva koje nisu suštinske naravi, provest će se ažuriranje upisanih podataka – ali tada ne teku novi rokovi za eventualne prigovore. Kada prigovora nema, ili nisu podneseni u roku, ili EUIPO ocijeni da nisu osnovani, EUIPO donosi odluku temeljem koje se provodi upis oznake zemljopisnog podrijetla u mjerodavni registar EU-a. Odluke EUIPO-a objavljuju se u registru EU-a za oznake zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode, na svim jezicima službenima na području EU-a, a na navedene se odluke upućuje i putem Službenog lista Europske unije, također na svim službenim jezicima EU-a (vidjeti: čl. 26. i 29. Uredbe (EU) 2023/2411).

U roku od dva mjeseca od objave odluke EUIPO-a, moguće je uložiti žalbu koja ima suspenzivni učinak. O osnovanosti žalbe odlučuju žalbena vijeća koja se, na vlastitu inicijativu

ili na zahtjev jedne od stranaka, tijekom žalbenog postupka mogu savjetovati sa Savjetodavnim odborom. Žalbu može podnijeti svaka stranka u postupku (dakle, podnositelj zahtjeva ili podnositelj prigovora) na koju negativno utječe osporavana odluka. Protiv odluke žalbenog vijeća, moguće je (u roku od dva mjeseca) tužbom pokrenuti postupak pred Općim sudom EU-a koji je nadležan za poništavanje ili izmjenu osporavane odluke (prema: čl. 33. st. 1. – 7. Uredbe (EU) 2023/2411).

3.3. Poništavanje registrirane oznake zemljopisnog podrijetla

Registriranu oznaku zemljopisnog podrijetla moguće je poništiti, bilo kada i bez navođenja razloga, na zahtjev tzv. podnositelja zahtjeva, odnosno osobe koja je inicirala registraciju zemljopisne oznake. Također, na zahtjev nadležnog tijela države članice ili treće zemlje, te na zahtjev bilo koje fizičke ili pravne osobe s legitimnim interesom moguće je poništiti odluku iz gotovo istih razloga zbog kojih se mogao uložiti prigovor tijekom postupka registracije,⁵¹ ali i iz razloga što više nije moguće osigurati sukladnost proizvoda s uvjetima navedenima u specifikaciji temeljem koje je odobrena registracija, ili jer najmanje pet uzastopnih godina niti jedan proizvod s navedenom oznakom zemljopisnog podrijetla nije stavljen na tržište. Ako je riječ o potonja dva razloga, postupak poništenja mogu inicirati i Europska komisija te EUIPO (čl. 32. Uredbe (EU) 2023/2411). Registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla ne može postati generički pojam, barem ne na području EU-a (prema: čl. 40. st. 6. Uredbe (EU) 2023/2411). Međutim, ako je registrirana zemljopisna oznaka zapravo složenica, koja sadržava i generički pojam, taj se pojam može slobodno koristiti jer se time ne čini povreda zaštićene zemljopisne oznake (prema: čl. 40. st. 7. Uredbe (EU) 2023/2411).

3.4. Opseg zaštite registriranih oznaka zemljopisnog podrijetla

Oznake zemljopisnog podrijetla upisane u mjerodavni registar EU-a, zaštićene su od:

- a) kopiranja i imitiranja⁵²
- b) (potencijalnog) narušavanja ugleda, evociranjem na zemljopisnu oznaku⁵³

⁵¹ Odnosno, iz razloga što je registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla zapravo generički pojam (i to je bila u trenutku registracije), ili je istovjetna / neznatno različita od ranije registriranog homonima (osim iznimno, ako postoji dovoljna razlika između dvaju homonimnih naziva – precizirano člankom 43. st. 1. Uredbe (EU) 2023/2411), ili je istovjetna / neznatno različita od ranije registriranog žiga s ugledom / dobro poznatog žiga zbog čega bi potrošači mogli biti dovedeni u zabludu.

⁵² Registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena je od svake izravne ili neizravne komercijalne uporabe na proizvodima koji nisu obuhvaćeni registracijom, ako je riječ o proizvodima koji su usporedivi s proizvodima obuhvaćenima registracijom (čl. 40. st. 1. t. (a) Uredbe (EU) 2023/2411).

⁵³ Registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena je od svake izravne ili neizravne komercijalne uporabe na proizvodima koji nisu obuhvaćeni registracijom jer - iako je riječ o proizvodima koji nisu usporedivi s proizvodima obuhvaćenima registracijom - ovakvom uporabom može doći do iskorištavanja, umanjivanja ili narušavanja ugleda zaštićene oznake (čl. 40. st. 1. t. (a) – zadnja rečenica, Uredbe (EU) 2023/2411). Nadalje, registrirana zemljopisna oznaka, zaštićena je i od svake zlouporabe, oponašanja ili podsjećanja na zaštićenu

- c) dovođenja potrošača u zabludu glede podrijetla proizvoda, na bilo koji način, uključujući posredstvom interneta.⁵⁴

Izričito je navedeno da se zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla štite i od svake uporabe naziva internetskih domena kojima se kopiraju ili imitiraju zaštićene zemljopisne oznake, ili je riječ o uporabi kojom se evocira na zaštićene zemljopisne oznake, odnosno uporabi koja na bilo koji drugi način dovodi potrošače u zabludu glede podrijetla proizvoda (čl. 40. st. 3. Uredbe (EU) 2023/2411).⁵⁵

Štoviše, zaštita zemljopisnih oznaka primjenjuje se i na robu u provozu koja ulazi u carinsko područje EU-a (a nije puštena u slobodan promet unutar tog područja)⁵⁶ te na robu koja se prodaje na daljinu, primjerice online (prema, čl. 40. st. 4. Uredbe).

Kada proizvod sadržava ili kao sastavni dio uključuje proizvod čiji je naziv zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla, proizvođač *složenog* proizvoda može se koristiti zaštićenom oznakom da bi naznačio od kojeg se proizvoda njegov *složeni* proizvod sastoji, ali jedino pod uvjetom da je takva uporaba u skladu s poštenom poslovnom praksom te da se njome ne iskorištava, umanjuje ili narušava ugled zaštićene zemljopisne oznake. Međutim, zaštićena zemljopisna oznaka koja je naziv proizvoda sadržanog unutar *složenog* proizvoda, može se rabiti kao prodajna oznaka složenog proizvoda (dakle, unutar njegovog naziva, ili neposredno uz njegov naziv) jedino ako je podnositelj zahtjeva (pod čijim je imenom zemljopisna oznaka registrirana) dao suglasnost za navedenu uporabu (čl. 41. st. 1. i 2. Uredbe (EU) 2023/2411). Ovo je rješenje naišlo je na kritike u pravnoj teoriji,⁵⁷ budući da podnositelju zahtjeva (kojeg ne bi trebalo smatrati nositeljem isključivih prava nad oznakom) daje isključivo pravo na svojevrsno „licenciranje“ oznake za Uredbom predviđenu svrhu, čime takav proizvođač dobiva

oznaku, čak i ako je pravo podrijetlo proizvoda ili usluge navedeno, ili je zaštićena oznaka prevedena na neki drugi jezik, odnosno uz nju je naveden izraz poput „stil“, „vrsta“, „metoda“, i sl. radi čega nije realno očekivati da će potrošači biti dovedeni u zabludu glede podrijetla proizvoda (prema: čl. 40. st. 1. t. (b) Uredbe (EU) 2023/2411).

Napominjemo kako je Uredbom (EU) 2023/2411 prvi puta definirano što se smatra evociranjem, a definicija je izvedena iz ranijih tumačenja Europskog suda, ponajprije u predmetima: Cambozola (C-87/97), Champanillo (C-783/19) te Queso Manchego (C-614/17). Prema čl. 40. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411, evociranjem se smatra svako: „(...) podsjećanje na oznaku zemljopisnog podrijetla, posebno ako je po mišljenju prosječnog europskog potrošača, koji je razumno informiran te razumno pronicljiv i oprezan, stvorena dovoljno izravna i jasna veza s proizvodom obuhvaćenim registriranom oznakom zemljopisnog podrijetla.“

⁵⁴ Registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena je od svake druge lažne oznake koja dovodi u zabludu glede izvora, podrijetla, prirode ili drugih bitnih obilježja proizvoda, neovisno o tome primjenjuje li se sporna oznaka na unutarnjoj ili vanjskoj ambalaži, u promidžbenim materijalima, informacijama na internetskim sučeljima, kao i od bilo kojeg drugog postupka koji potrošače može dovesti u zabludu glede podrijetla proizvoda (čl. 40. st. 1. t. c i d, Uredbe (EU) 2023/2411).

⁵⁵ S tim u vezi, prema čl. 46. Uredbe (EU) 2023/2411: „Registri naziva nacionalnih vršnih domena uspostavljeni u EU, osiguravaju da svi postupci alternativnog rješavanja sporova u vezi s nazivima domena priznaju registrirane oznake zemljopisnog podrijetla kao pravo na koje se može pozvati u navedenim postupcima.“

⁵⁶ Ovakvo rješenje kojim se (kroz područje EU-a) brani tranzit proizvoda čijim se oznakama ili nazivima povjerđuju zemljopisne oznake zaštićene na razini EU-a, predviđeno je i konsolidiranom *Uredbom za poljoprivredne proizvode, vina i žestoka alkoholna pića* (čl. 26. st. 4. t. (a)), iako nije bilo predviđeno u ranije razdvojenim sustavima za zaštitu poljoprivrednih proizvoda, vina i žestokih alkoholnih pića. Međutim, pojedini autori (primjerice, Moerland, 2025, 24) upozoravaju da je takvo rješenje protivno međunarodnim Sporazumima o slobodnom tranzitu roba koji su obvezujući za EU.

⁵⁷ Primjerice, Moerland (2025, 23).

neosnovanu prednost pred ostalim proizvođačima proizvoda usklađenih sa specifikacijom. Iako i Uredba (EU) 2023/2411 (kroz čl. 46.) izričito navodi da: „registriranu oznaku zemljopisnog podrijetla može upotrebljavati svaki proizvođač proizvoda koji je u skladu s odgovarajućom specifikacijom proizvoda“ - što je u skladu s dosadašnjom EU legislativom prema kojoj su zemljopisne oznake *sui generis* prava intelektualnog vlasništva specifična upravo po tome što su kolektivne naravi, odnosno *pripadaju* svima koji zadovoljavaju uvjete za njihovu uporabu, ali nikome (pa ni onima na čiju su inicijativu registrirane) ne pripada pravo na daljnje licencirane navedenih oznaka, čime se štiti njihov ugled - ovim je rješenjem Uredba (EU) 2023/2411 bitno, i po našem sudu nepotrebno, odstupila od imanentne karakteristike zemljopisnih oznaka kao *sui generis* (odnosno, specifičnih i za specifične svrhe prilagođenih) prava intelektualnog vlasništva kolektivne naravi, te ih je neprimjereno i nepotrebno približila žigovima – koji kao isključiva prava intelektualnog vlasništva pripadaju određenom nositelju, koji ih ima pravo licencirati – iako time može narušiti ugled svojega žiga i njime označenih proizvoda.⁵⁸

3.5. Simbol (logo) primjenjiv uz zaštićenu oznaku zemljopisnog podrijetla

Uredba (EU) 2023/2411 izričito predviđa da se uz oznake zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode primjenjuje simbol (tj. logo) već utvrđen za oznake zemljopisnog podrijetla što se primjenjuju na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima.⁵⁹ Navedeni se simbol može nalaziti na etiketi, promidžbenim te komunikacijskim materijalima (uključujući one objavljene putem Interneta), ali se uvijek mora nalaziti u istom vidnom polju kao i zaštićeni naziv - odnosno registrirana oznaka zemljopisnog podrijetla (čl. 48. st. 1. i 2. Uredbe (EU) 2023/2411). Ovime se želi osnažiti svijest potrošača o tome da se određeni nazivi (koji su potrošačima moguće nepoznati) štite kao oznake zemljopisnog podrijetla jer je u strogom administrativnom postupku, pred tijelima EU-a, dokazano da se njima označavaju proizvodi koji imaju određenu kvalitetu, posebna svojstva ili pak uživaju ugled upravo zbog svojeg zemljopisnog podrijetla. Posredno, ovime se osigurava i vidljivost loga – što bi trebalo doprinijeti njegovoj prepoznatljivosti. Smatramo pozitivnim to što za oznake zemljopisnog podrijetla obrtničkih i industrijskih proizvoda nije uspostavljen novi logo, već se uputilo na primjenu loga koji među potrošačima već uživa stanovitu prepoznatljivost i ugled,⁶⁰ iz razloga što se već godinama koristi u sustavima za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima. Ovaj bi logo primarno trebao doprinijeti diferencijaciji autohtonih proizvoda od njihovih kopija i imitacija na domicilnom

⁵⁸ Zanimljivo je primijetiti da je konsolidiranom *Uredbom za poljoprivredne proizvode, vina i žestoka alkoholna pića* (čl. 27. st. 2.) predviđeno slično rješenje. Međutim, ne traži se suglasnost podnositelja zahtjeva, već je dovoljno obavijesti ga o tome da će se zaštićena oznaka koristiti kao prodajna oznaka *složenog* proizvoda. Ovo se čini kao primjerenije rješenje iz razloga što ne uvodi na „mala vrata“ sustav licenciranja u sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka, a ipak se podnositelju zahtjeva daje do znanja (i time poziva na pojačan oprez i kontrolu) kada se „njihova“ oznaka koristi na složenim proizvodima.

⁵⁹ Navedni simbol utvrđen je Delegiranom uredbom (EU) 664/2014.

⁶⁰ Vecchio i Annunziata (2011).

tržištu, ali bi mogao poslužiti i za ubrzanje prepoznatljivosti visokokvalitetnih proizvoda izvan njihovog domicilnog tržišta na području EU-a.

3.6. Kontrola i provedba zaštite registriranih oznaka zemljopisnog podrijetla

Države članice obvezne su definirati tijela nadležna za kontrolu sukladnosti proizvoda sa uvjetima iz specifikacije temeljem koje je odobrena registracija oznake zemljopisnog podrijetla na obrtničkim ili industrijskim predmetima. Pritom, navedena tijela moraju biti nepristrana, objektivna i transparentna te *opremljena* kvalificiranim osobljem i resursima potrebnima za učinkovitu provedbu kontrole (čl. 51. st. 1. Uredbe (EU) 2023/2411). Važna novina, u odnosu na usporedne sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka na razini EU-a, ogleda se u tome što proizvođači obrtničkih i industrijskih proizvoda mogu, prije stavljanja proizvoda na tržište, dati izjavu nadležnom tijelu (putem standardiziranog obrasca, koji čini prilog uz Uredbu (EU) 2023/2411) kojom jamče da je proizvod u potpunosti usklađen sa specifikacijom, a po stavljanju proizvoda na tržište, izjavu su dužni obnavljati svake tri godine (čl. 51. st. 2. Uredbe (EU) 2023/2411). Nadležno tijelo provjerava jesu li informacije dane u izjavi potpune i dosljedne te, ako je tako, izdaje certifikat o odobrenju za uporabu oznake zemljopisnog podrijetla za dotični proizvod, odnosno (svake tri godine) odobrava postojeći certifikat. Pritom je neophodno istaknuti kako, usprkos danoj izjavi, nadležno tijelo može (prije ili nakon stavljanja proizvoda na tržište) provjeriti sukladnost proizvoda sa specifikacijom, kad god to smatra opravdanim temeljem provedene analize rizika ili temeljem obavijesti zainteresiranih proizvođača proizvoda označenih zaštićenom oznakom. Ovime se smanjuju javni izdaci, jer nadležno tijelo ne kontrolira sukladnost baš svakog proizvoda koji se stavlja na tržište – već djeluje po prijavi zainteresiranih osoba ili kada smatra da postoji rizik radi kojeg je kontrola provjere sukladnosti potrebna. S druge strane, ovakav sustav (u kojem je bitnije da je sustav kontrole jeftin, nego kvalitetan i kontinuiran) može bitno negativno utjecati na povjerenje potrošača u sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka te, posljedično, na povjerenje u poruku koja se kroz zaštićene zemljopisne oznake prenosi potrošačima, što se može negativno odraziti na očekivane ekonomske benefite.

Stoga, Uredba (EU) 2023/2411 (kroz čl. 52) omogućava državama da umjesto opisanog sustava provjere sukladnosti proizvoda sa specifikacijom (koji se temelji na osobnoj izjavi i mogućim sporadičnim kontrolama) predvide postupak u kojem će nadležna tijela sukladnost proizvoda sa specifikacijom provjeravati provođenjem obveznih kontrola prije i nakon stavljanja proizvoda na tržište.

Kada je riječ o zemljopisnim oznakama iz trećih zemalja, provjera sukladnosti proizvoda sa specifikacijom obvezna je prije stavljanja proizvoda na tržište, a provodi ju nadležno tijelo koje je odredila treća zemlja (čl. 53. Uredbe (EU) 2023/2411).

Države članice trebaju definirati i tijela nadležna za praćenje uporabe oznaka zemljopisnog podrijetla na tržištu. Njihova je zadaća da, temeljem analize rizika ili obavijesti zainteresiranih proizvođača proizvoda označenih zaštićenim oznakama, provode kontrole te (ako se pokaže

potrebnim) provode odgovarajuće administrativne i pravosudne korake radi zaštite registriranih oznaka zemljopisnog podrijetla (čl. 54. st. 1. i 2. Uredbe (EU) 2023/2411). Pritom, navedena tijela mogu delegirati svoje kontrolne ovlasti jednom ili više tijela za certificiranje proizvoda, ili čak fizičkim osobama koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem, infrastrukturom i resursima (Uredba (EU) 2023/2411, čl. 55. st. 1. – 3.).

3.7. Prijelazne odredbe – „gašenje“ nacionalnih *sui generis* sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka obrtničkih i industrijskih proizvoda

Nacionalni *sui generis* sustavi za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim predmetima (uspostavljeni u 16 od ukupno 27 država članica EU-a) prestaju postojati najkasnije 2. prosinca 2026. godine, a zahtjevi pokrenuti u okviru navedenih sustava koji do navedenog datuma ne budu riješeni, tretirat će se kao da nisu niti pokrenuti. Države članice mogu, najkasnije do 2. prosinca 2026. godine, obavijestiti Europsku komisiju i EUIPO o tome kojima od svojih zaštićenih oznaka žele osigurati zaštitu na razini EU-a. Sve dok se na EU razini ne okonča postupak u kojem se odlučuje o „podizanju“ nacionalnih zemljopisnih oznaka za obrtničke i industrijske predmete na EU razinu, države članice mogu produžiti zaštitu oznaka registriranih na nacionalnoj razini (čl. 70. st. 1. – 3. Uredbe (EU) 2023/2411).

4. ZAKLJUČAK

Studije provedene na području EU-a, ali i u inozemstvu, potvrđuju da zaštita naziva (uglavnom tradicijskih) proizvoda kroz uspostavljene *sui generis* sustave za zaštitu zemljopisnih oznaka ima brojne pozitivne učinke kako za proizvođače zaštićenom oznakom označenih proizvoda, tako i za potrošače, ali i za lokalne (najčešće ruralne) zajednice iz kojih navedeni proizvodi potječu. Primjerice, cijene po kojima se prodaju proizvodi označeni zaštićenim zemljopisnim oznakama u pravilu su značajno (ponekad i višestruko) veće od cijena usporedivih proizvoda koji nisu označeni zaštićenom zemljopisnom oznakom. Kako se u *sui generis* sustavima za zaštitu zemljopisnih oznaka provode i javne (tj. od strane državnih tijela vođene) kontrole proizvoda označenih zaštićenim zemljopisnim oznakama, raste povjerenje potrošača u kvalitetu proizvoda označenih zaštićenim zemljopisnim oznakama te, posljedično, raste i potražnja za navedenim proizvodima, kao i njihova tržišna cijena. Često se imidž zemljopisnom oznakom označenog proizvoda „prelijeva“ i na lokalitet s kojeg navedeni proizvod dolazi – što pozitivno utječe na razvoj turističke ponude, otvaranje radnih mjesta te zadržavanje stanovništva na navedenim lokalitetima. Budući da se zemljopisnim oznakama u pravilu označavaju tradicijski proizvodi te se specifikacijama redovito predviđa tradicijski način proizvodnje kao preduvjet za označavanje proizvoda zaštićenom zemljopisnom oznakom – posredno se, kroz zaštitu naziva tradicijskih proizvoda - štite i sami tradicijski proizvodi, odnosno tradicijsko znanje i vještine potrebne za njihovu izradu. Time se čuva kulturna baština te jača identitet lokalnih zajednica, što (u pravilu) pozitivno utječe na ekonomsko-socijalne

aspekte života u zemljopisnim područjima (najčešće ruralnim) iz kojih proizvodi označeni zaštićenom zemljopisnom oznakom dolaze.

Godinama su, kada je o Europskoj uniji riječ, navedeni benefiti bili rezervirani za proizvođače poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, uključujući proizvođače vina i žestokih alkoholnih pića, dok proizvođači (u pravilu tradicijskih) obrtničkih predmeta u takvim benefitima nisu mogli uživati. Pojedine zemlje pružale su zaštitu na nacionalnoj razini, ali takva zaštita nije bila zadovoljavajuća kada je riječ o poticanju izvoza tradicijskih proizvoda, niti je osiguravala diferencijaciju originalnih proizvoda od kopija i imitacija – budući da se uz nazive proizvoda koji su bili zaštićeni na nacionalnoj razini nisu mogli koristiti logotopovi (već prilično dobro poznati u praksi) koji se primjenjuju na prehrambenim i poljoprivrednim proizvodima kako bi se potrošačima olakšala diferencijacija originalnih proizvoda od njihovih imitacija.

Zahvaljujući Uredbi (EU) 2023/2411 koja je stupila na snagu u studenom 2023. godine, ali će se primjenjivati od 1. prosinca 2025. godine, ispravljena je nepravda te će, u buduću, proizvođači obrtničkih i industrijskih proizvoda imati na raspolaganju gotovo identičan sustav zaštite onih naziva koji se mogu kvalificirati kao oznake zemljopisnog podrijetla. Posljedično, na njih bi se trebali „preslikati“ isti benefiti koji su dosad bili rezervirani za proizvođače agrarnih i prehrambenih proizvoda te određenih alkoholnih pića. Dakle, po izvršenoj registraciji oznake zemljopisnog podrijetla za obrtnički ili industrijski proizvod na EU razini (pred EUIPO-om), čemu (u pravilu) prethodi registracija pred nadležnim nacionalnim tijelom, registrirana zemljopisna oznaka ostvaruje pravo na zaštitu u svim država članicama EU-a. Zahvaljujući novo-uspostavljenoj regulativi, proizvođači obrtničkih i industrijskih proizvoda koji već uživaju ugled izvan područja na kojem se proizvode (npr. Murano staklo, Češki kristal, Solingen sječiva itd.) dobili su alate (tj. pravna sredstva) koji im omogućavaju učinkovitu borbu protiv piratskih proizvoda na jedinstvenom EU tržištu - kako u realnom tako i u *online* okruženju. S druge strane, obrtničkim i industrijskim proizvodima koji uživaju ugled tek lokalno, nakon registracije oznake zemljopisnog podrijetla pri EUIPO-u značajno će porasti vidljivost - zahvaljujući prepoznatljivom logu. Time se potrošačima uvelike olakšava diferencijacija autohtonih od neautohtonih proizvoda, kako na domaćem tako i na inozemnim tržištima. Posljedično, tj. uklanjanjem imitacija s tržišta te povećanjem vidljivosti autohtonih proizvoda, stvara se sigurna tržišna niša za obrtničke i industrijske proizvode koji imaju posebnu kvalitetu, svojstva ili ugled upravo radi zemljopisnog podrijetla – pri čemu je u pravilu riječ o tradicijskim proizvodima koji većinom potječu iz ruralnih ili slabije razvijenih dijelova EU-a. Dakle, ultimativni cilj Uredbe (EU) 2023/2411 je zadržati stanovništvo na ruralnim i slabije razvijenim područjima EU-a što se želi ostvariti očuvanjem postojećih te otvaranjem novih radnih mjesta posebice u sektoru visokokvalitetnih i cijenjenih obrtničkih djelatnosti. Time se čuva tradicija (tj. tradicijske proizvodne tehnike) koja čini okosnicu identiteta i kulturne baštine lokalnih zajednica. Upravo na kulturnoj baštini moguće je temeljiti turističku ponudu koja generira nova radna mjesta i prihode za lokalnu zajednicu. Kao što brojni lokaliteti na području EU-a svoju turističku ponudu *grade* oko gastronomske ponude koja se temelji na proizvodima čiji su nazivi zaštićene zemljopisne oznake (npr. okosnica turističke ponude u talijanskoj regiji Emilia Romagna upravo je gastronomska ponuda bazirana na zaštićenim

zemljopisnim oznakama, kao što su: Parmigiano Reggiano, Prosciutto di Parma, Aceto Balsamico di Modena te Mortadella Bologna) očekuje se da će brojne europske regije svoju turističku ponudu bazirati na tradiciji utjelovljenoj u obrtničkim proizvodima čiji će se nazivi štititi kao zemljopisne oznake – što bi trebalo doprinijeti revitalizaciji navedenih područja. Hoće li Uredba (EU) 2023/2411 zaista polučiti željene rezultate ili će njezina provedba u praksi biti tek dodatni financijski i administrativni teret, pokazat će vrijeme. Analiza očekivanih učinaka Uredbe (EU) 2023/2411 prelazi okvire ovoga rada koji prvenstveno ima za cilj predstaviti novo-uspostavljeni postupak zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla na obrtničkim i industrijskim proizvodima na razini EU-a te istaknuti (i kritički se osvrnuti) na ona rješenja kojima se odstupa od paralelnog sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na prehranbenim proizvodima.

Naime, sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na obrtničkim i industrijskim predmetima ponešto je fleksibilniji od sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim proizvodima, vinu i žestokim alkoholnim pićima – koji je konsolidiran u jedinstveni sustav nakon stupanja na snagu Uredbe (EU) 2024/1143 početkom svibnja 2024. godine. Dok konsolidirani sustav (kao i raniji „rascjepkani“ sustavi za zaštitu poljoprivrednih proizvoda, vina i žestokih alkoholnih pića) i dalje inzistira na strogoj kontroli sukladnosti proizvoda sa uvjetima definiranim specifikacijom temeljem koje je odobrena registracija zemljopisne oznake te bez dobivenog certifikata (kojim se navedena sukladnost potvrđuje) proizvodi ne smiju biti plasirani na tržište, državama članicama omogućeno je (kroz Uredbu (EU) 2023/2411) da uspostave sustav u kojem kontrole sukladnosti obrtničkih i industrijskih proizvoda sa specifikacijom nisu mandatorne – već proizvođači (prije stavljanja proizvoda na tržište) nadležnom tijelu daju izjavu kojom osobno jamče da je proizvod proizveden u skladu sa specifikacijom te (ako nema većih nelogičnosti ili nedosljednosti u navedenoj izjavi) dobivaju certifikat kojim im se odobrava da proizvod nude na tržištu pod zaštićenom zemljopisnom oznakom. Ovakvi sustavi, u kojima „jezičac na vagi“ ide u korist cijene nauštrb kvalitete provedene kontrole, mogli bi se u veoma skorom periodu negativno odraziti na kvalitetu proizvoda koji se nude pod zaštićenim zemljopisnim oznakama – što bi moglo negativno utjecati na povjerenje potrošača u sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka, a posljedično i na benefite koji se kroz navedeni sustav ostvaruju.

S druge strane, čini se da europski zakonodavac pomalo neoprezno i nesmotreno proširuje opseg zaštite zemljopisnih oznaka, zanemarujući pritom: (a) specifična svojstva imanentna zemljopisnim oznakama kao kolektivnim pravima intelektualnog vlasništva, te (b) međunarodnim ugovorima preuzete obveze koje nije moguće derogirati usvajanjem Uredbi na razini EU-a. Naime, Uredbom (EU) 2023/2411 europski je zakonodavac predvidio da podnositelj zahtjeva za registraciju oznake zemljopisnog podrijetla na obrtničkom ili prehranbenom predmetu (koji se u registru vodi kao nositelj navedene oznake – iako je zemljopisna oznaka kolektivno pravo intelektualnog vlasništva kojim se može služiti bilo koja osoba koja ispunjava proizvodne uvjete definirane specifikacijom) treba dati suglasnost da bi se zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla (kojom se označava proizvod sadržan unutar *složenog* proizvoda) mogla rabiti kao prodajna oznaka složenog proizvoda - dakle, unutar

naziva, ili neposredno uz naziv složenog proizvoda. Ovime se „na mala vrata“ u sustav zaštite zemljopisnih oznaka uvodi sustav licenciranja koji je u potpunosti atipičan za *sui generis* sustave u okviru kojih se štite zemljopisne oznake. Puno primjerenijim čini se slično rješenje predviđeno Uredbom (EU) 2024/1143 gdje je predviđeno da proizvođač složenog prehrambenog ili poljoprivrednog proizvoda treba obavijestiti nositelja zemljopisne oznake kojom se štiti sastavni (ugrađeni) proizvod ako bi se navedena zemljopisna oznaka željela koristiti kao prodajna oznaka složenog proizvoda. Na ovaj se način izbjegava, za zemljopisne oznake atipično i neprimjereno licenciranje, a postiže se sličan učinak – upozorava se nositelje zaštićene oznake da se *njihova* oznaka, pod određenim uvjetima i na određen način, koristi na složenim proizvodima – čime im se daje do znanja da bi bilo svrsishodno s posebnom pozornošću motriti na koji način proizvođači složenih proizvoda koriste zaštićenu oznaku – kako ne bi izašli iz okvira „dozvoljene uporabe“ i počeli zaštićenu oznaku rabiti na nedozvoljen i neprimjeren način. Nadalje, Uredba (EU) 2023/2411, baš kao i Uredba (EU) 2024/1143, predviđa da proizvodi označeni nazivima koji kopiraju, imitiraju, ili tek evociraju na zaštićenu zemljopisnu oznaku, ne smiju proći kroz teritorij EU-a niti za potrebe tranzita – odnosno, s ciljem provoza do treće zemlje. Čini se da su takva pravila u suprotnosti s međunarodnim sporazumima o slobodnoj trgovini, prema kojima pravila kojima se ograničava slobodan provoz robe u tranzitu trebaju biti iznimna i strogo opravdana.

U konačnici, ostaje žal što usprkos konsolidaciji sustava za zaštitu zemljopisnih oznaka na poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te vinima i žestokim alkoholnim pićima (koji je na snazi od svibnja 2024. godine kada je na snagu stupila Uredba 2024/1143) ponovno imamo „višetračni“ sustav za zaštitu zemljopisnih oznaka na EU razini jer je sustav zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla na obrtničkim i industrijskim proizvodima reguliran zasebnom Uredbom (EU) 2023/2411 koja kao nadležno tijelo za provođenje registarskog postupka na EU razini definira EUIPO (dok za prehrambene i poljoprivredne proizvode te vina i žestoka alkoholna pića nadležna i dalje ostaje Europska komisija) te omogućava registraciju isključivo oznaka zemljopisnog podrijetla (dok paralelna Uredba 2024/1143 i dalje pravi distinkciju između oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla). U konačnici, Uredba (EU) 2023/2411 ponešto je fleksibilnija od paralelne Uredbe (EU) 2024/1143 budući da, pod određenim uvjetima i po odobrenju Europske komisije, omogućava preskakanje nacionalne faze i izravno podnošenje zahtjeva za registraciju EUIPO-u te iz razloga što dozvoljava „kontrolu“ sukladnosti proizvoda sa specifikacijom temeljem osobne izjave proizvođača.

LITERATURA:

1. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, (1994) OJ L 364/2014
2. Cei, L., Defrancesco, E. and Stefani, G. (2018). *From Geographical Indications to Rural Development: A Review of the Economic Effects of European Union Policy. Sustainability*. 10 (3745), 1-21.

3. Council of the EU (2023). *Geographical indication protection for craft and industrial products: Council adopts position.* Preuzeto sa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/01/geographical-indication-protection-for-craft-and-industrial-products-council-adopts-position/>.
Pristupljeno: 20.08.2025.
4. Delegirana Uredba (EU) 664/2014 od 18. prosinca 2013. godine (OJ L 179/17)
5. Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (2025). *Seven EU countries have obtained a derogation for the national phase of the registration of craft and industrial geographical indications.* Preuzeto sa: https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/seven-eu-countries-have-obtained-derogation-national-phase-registration-craft-and-industrial-2025-06-06_en#:~:text=Seven%20EU%20countries%20have%20obtained%20a%20derogation,other%20characteristic%20linked%20to%20their%20geographical%20origin.
(pristupljeno 23.8.2025.)
6. EUIPO (2025). *Oznake zemljopisnog podrijetla.* Preuzeto sa: <https://www.euipo.europa.eu/hr/gi-hub/ci-regulation>. (pristupljeno 23.8.2025.)
7. European Commission (2003). *Why do Geographical Indications matter to us?* MEMO/03/160. Preuzeto sa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_03_160 (pristupljeno 23.08.2025.)
8. European Commission (2011). *A Single Market for Intellectual Property Rights.* COM, 2011, 287.
9. European Commission (2015). *Results of the public consultations (15 July – 28 October 2014) and public conference (19 January 2015, Bruxelles) on the Green Paper 'Making the most out of Europe's traditional know-how: a possible extensions of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products,* COM (2014) 469 final
10. European Commission (2020). *Economic aspects of geographical indication protection at EU level for non-agricultural products in the EU.* Preuzeto sa: [dana.europa.eu/doi/10.2873/58493](https://data.europa.eu/doi/10.2873/58493) (pristupljeno 10.08.2025.)
11. European Commission (2020). *Making the most of the EU's innovative potential: An Intellectual property action plan to support the EU's recovery and resilience.* COM/2020/760 final, 25.11.2020.
12. European Commission (2021). *Study on control and enforcement rules for geographical indication (GI) protection for non-agricultural products in the EU.* Preuzeto sa: [dana.europa.eu/doi/10.2873/82711](https://data.europa.eu/doi/10.2873/82711) (pristupljeno: 10.08.2025.)

13. European Commission (2022). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on geographical indication protection for craft and industrial products amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council and Council Decision (EU) 2019/1754*. COM/2022/174 final, 13.04.2022.
14. European Parliament (2015). *European Parliament resolution of 6 October 2015 on the possible extension of geographical indication protection of the European Union to non-agricultural products*. 2015/2053(INI), OJ C 349, 17.10. 2015.
15. European Parliament (2023). *Legislative resolution of 12 September 2023 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on geographical indication protection for craft and industrial products and amending Regulations (EU) 2017/1001 and (EU) 2019/1753 of the European Parliament and of the Council and Council Decision (EU) 2019/1754*. COM(2022)0174 – C9-0148/2022 – 2022/0115(COD)
16. European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (2024). *Geographical indications. Expanding EU regulation and criminal cases*. Preuzeto sa: <https://www.eurojust.europa.eu/publication/geographical-indications-expanding-eu-regulation-and-criminal-cases>. Pristupljeno: 22.08.2025.
17. Europski sud (1999). *Cambozola case* (C-87/97), 4.3.1999.
18. Europski sud (2005). *Feta case* (C-465/02 i C-466/02), 25.10.2005.
19. Europski sud (2019). *Queso Manchego* (C-614/17), 2.5.2019.
20. Europski sud (2021). *Champanillo* (C-783/19), 9.9.2021.
21. Folkesson, C. (2005). *Geographical Indications and Rural Development in the EU*. Lund. Lund School of Economics and Management.
22. Francois, V. (1999). *Protection of Geographical Indication: The Approach of European Union*. Objavljeno u: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*. WIPO, 1999.
23. Geneva Act of The Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications, (2015) OJ L 271/15.
24. Hasić, T. i Rački Marinković, A. (2022). *Zaštita tradicijskih proizvoda primjenom zemljopisnih oznaka u Europskoj uniji nakon stupanja na snagu Ženevskog akta na Lisabonski sporazum*. *Pravni vjesnik*. 38 (1), 113-130.
25. Insight Consulting, OriGIn and redd (2013). *Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the internal market – final report* (18.2.2013). Preuzeto sa: https://uibm.gov.it/attachments/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf (pristupljeno 23.08.2025.)

26. Lisac Marušić, A., Matić, I. i Picula, T. (2016). *Autohtoni proizvodi i oznake kvalitete Europske unije: od ideje do realizacije*. S&D.
27. Moerland, A. (2025). *Geographical indications upgrade: an overview of the recent changes in EU legislation on GI protection*. Preuzeto sa: <https://doi.org.10.26481/mup.law.rps.2501> (pristupljeno 20.8.2025.)
28. Nacrt prijedloga Zakona o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode. Preuzeto sa: <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?entityId=30246> (pristupljeno: 24.08.2025.)
29. Odluka Vijeća (EU) 2019/1754 od 7.listopada 2019. godine o pristupanju Europske unije Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla, OJ L 271/19
30. Rački Marinković, A. (2013). *Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite*. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. 63 (1), 189-220.
31. Rački Marinković, A. (2015). *Osnovna obilježja i opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova*. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu. 65(5), 665-692.
32. Sironi, G. E. (2013). *Report on the EU Study on GI protection for non-agricultural products*. Preuzeto sa: https://aippi.org/wp-content/uploads/2013/01/Report_Q220_EU-Study-on-non-agricultural-GIs-Engl-.pdf (pristupljeno 10.08.2025.)
33. *Sporazum između Europske unije i Vlade Narodne Republike Kine o suradnji u području oznaka zemljopisnog podrijetla i njihovoj zaštiti* (OJ L 408 I, 4.12.2020.)
34. Suh, J. i MacPherson, A. (2006). *The Impact of Geographical Indication on the Revitalisation of a Regional Economy: A Case Study of 'Boseong' Green Tea*. AREA. 39 (4), 518-527.
35. Uredba (EU) 2019/1753 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o djelovanju Unije nakon njezina pristupanja Ženevskom aktu na Lisabonski sporazum o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla, OJ L 271, 24.10.2019.
36. Uredba (EU) 2023/2411 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. godine o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla za obrtničke i industrijske proizvode i izmjeni uredbi (EU) 2017/1001 i (EU) 2019/1753, OJ L 2023/2411, 27.10.2023.
37. Uredba (EU) 2024/1143 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. godine o zemljopisnim oznakama za vina, žestoka alkoholna pića i poljoprivredne proizvode, OJ L 2024/1143, 23.4.2024.

38. Vecchio, R. i Annunziata, A. (2011). *The role of PDO / PGI labeling in Italian consumers' food choices. Agricultural Economics Review*. 12(2), 80-98.
39. Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (NN, 173/03, 186/03, 54/05, 76/07, 49/11, 46/18)

*Rad je izrađen u okviru znanstvenog projekta „Tržište rada i kreiranje politika temeljenih na dokazima“ pri Fakultetu ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Mišljenja, nalazi i zaključci ili preporuke navedene u ovom radu odnose se na autora i ne odražavaju nužno stajališta Fakulteta ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ Pula.